

MLUV NAHLAS

Výzkum o domácím
násilí v romských
komunitách

Financováno
Evropskou unií

OBSAH

Předmluva	3
Kontext	5
Metodologie	6
Výzkumný vzorek	6
Limity výzkumu	7
Analýza a závěry	7
Charakteristiky výzkumného vzorku	7
Povědomí o domácím násilí a jeho formách	9
Zkušenosti s domácím násilím	10
Podpora a pomoc obětem domácího násilí	13
Názory na genderové role a domácí násilí	14
Ochrana před domácím násilím	18
Závěry a doporučení	20
Použitá literatura	22

PŘEDMLUVA

Přestože domácí násilí není jevem, který by souvisel pouze s určitými skupinami, ale vyskytuje se ve všech kulturních, ekonomických a sociálních vrstvách, v kontextu romských komunit nabývá specifických intenzit a charakteristik. Důvody jsou různé – od hluboce zakořeněných stereotypů, že žena je povinna chránit rodinu za každou cenu, až po patriarchální strukturu, která přisuzuje dominantní postavení mužům a podřízené role ženám.

Domácí násilí je téma, o kterém se nejen v romských komunitách těžko otevřeně mluví. Děje se za zavřenými dveřmi našich domovů, oběti o tom, co prožívají, většinou mlčí, nežádají o pomoc, často si to vyčítají samy sobě, stydí se za situaci, ve které se nacházejí, mají strach z negativních reakcí širší rodiny a okolí.

Slovo 21 už léta realizuje projekty, které podporují posílení pozice romských žen pod heslem „Edukace, sebevědomí, emancipace“. I když se, v rámci aktivit romské ženské skupiny Manushe, témata domácího násilí opatrně otevírala už dříve, neexistují žádné relevantní ukazatele, které by naznačovaly, že je třeba se tomuto tabuizovanému problému důkladně věnovat. Z dlouholetých zkušeností a znalostí víme, že problém domácího násilí v romských komunitách existuje a že je nejvyšší čas se jím zabývat.

Doufáme, že výsledky tohoto výzkumu budou užitečným zdrojem pro další aktivity směřované k prevenci a potírání domácího a genderově podmíněného násilí v romských komunitách. Věříme také, že bude stále více nejenom romských žen, které se rozhodnou mluvit NAHLAS.

Velký dík romským ženám, které se zapojily do výzkumu jako respondentky, a také tazatelkám, členkám romské ženské skupiny Manushe.

Slovo 21, z.s.

Dotazníkové šetření bylo realizováno od března do září 2024 v rámci projektu „Mluv nahlas“ financovaného Evropskou unií (OPZ+).

ANALÝZA DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Autorka: Selma Muhič Dizdarevič, Ph.D., Fakulta humanitních studií, Univerzita Karlova

Praha leden 2025

Kontext

Výzkum domácího násilí (DN) v rámci romských komunit je citlivé téma z několika důvodů. Není proto divu, že v České republice o tomto jevu neexistují žádné údaje. V rámci projektu Slova 21, z.s., **Mluv nahlas** přinášíme poprvé sondu, která klade otázky týkající se postoje romských žen k této problematice. Unikátní data jsou tak k dispozici nejen těm, kteří pracují s romskými komunitami, ale i politikům, administrativním pracovníkům, sociálním pracovníkům, zástupcům nestátních neziskových organizací, lektorům a výzkumníkům.

Proč existuje tato výzkumná mezera, když mluvíme o tématu domácího násilí na romských ženách? Za prvé je třeba vzít v úvahu, že každý výzkum v romských komunitách se odehrává na pozadí obecné diskriminace a vyloučení, dokonce i násilí vůči Romům a Romkám. Zprávy české vlády, ale i mnohé domácí a mezinárodní organizace již desetiletí upozorňují na diskriminaci v oblasti vzdělávání, bydlení, přístupu na trh práce, na horší zdravotní ukazatele, projevy anticiganismu, systematickou diskriminaci, přímou i nepřímou atd. (Vláda ČR, 2024; Brablec et al., 2024; FRA, 2022). V rámci romských komunit máme k dispozici jednak relativně málo výzkumů, jednak i nedostatek zpráv mezinárodních organizací, které se zaměřují na romské ženy. V České republice je dosud nejrozsáhlejším výzkumem o Romkách právě výzkum Slova 21 (Slovo 21, 2014). Ačkoli narážíme na jednotlivé studie (viz např. Čanigová, Souralová, 2024), nelze říci, že by romské ženy přitahovaly pozornost, kterou si zaslouží, přičemž jsou jako ženy ve zranitelnější pozici často oběťmi mnohonásobné diskriminace, a to jak ze strany majority, tak i uvnitř své vlastní komunity. Obzvláště citlivou otázkou je domácí násilí v romských komunitách. Pokud se podíváme na problémy spojené s domácím násilím u zcela jiné skupiny žen, Afroameričanek v USA, které však v některých aspektech sdílejí podobnou pozici jako Romky v Česku, narážíme na následující problémy: strach z izolace, rodinná struktura, náboženské přesvědčení a loajalita ke své komunitě, které představují některé z bariér při hledání pomoci. Některé mylné představy a stereotypy, vycházející z historie otroctví a segregace, jsou udržovány rasismem. Zobrazují Afroameričanky jako silné a naštvané, ale zároveň i jako osoby, které oslabují černošské muže. To

ovlivňuje Afroameričanky takovým způsobem, že mohou být vnímány spíše jako nebezpečné než jako zranitelné oběti. Prolínající se identity černošských žen jim také mohou bránit v tom, aby nahlásily zneužívání a vyhledaly pomoc. Mnoho z nich zůstává v násilných vztazích a vyhýbá se jakémukoli kontaktu s právním systémem kvůli strachu a nedůvěře k systémům, které by jim měly pomoci. Tento strach a nedůvěra jsou oprávněné, protože i když se rozhodnou promluvit o zneužívání, záchranné složky jim nemusí důvěřovat. Obávají se toho, že přijdou o děti, že budou uvězněny nebo že jejich tvrzení budou zpochybněna. Některé ženy mohou hledat útěchu ve své víře prostřednictvím modliteb, církve nebo podpory okruhu přátel a rodiny. (Hampton et al, 2008, viz též Ba, s.d.).

Do jaké míry jsou tyto teze relevantní i pro romské ženy v Česku? Odpovědi na tyto otázky nabízí náš výzkum.

Výzkumy a sběr dat ohledně domácího násilí v ČR zaměřené na ženy v obecné populaci jsou poměrně četné (např. DOHNAL et al., 2017; Pod Svícem, IPSOS, 2022; IKEA, Kantar, 2022; Topinka, D. 2016). Naopak výzkumů zaměřených na romské ženy je málo, dokonce, dle našich znalostí, nejsou vůbec žádné. Proto srovnávání odpovědí celé populace žen (kde mohou být zahrnuty i Romky) a našeho výzkumného vzorku není vhodné. Nicméně kde odpovědi šlo vedle sebe nabídnout, tam jsme se o to pokusili.

Poslední věc, kterou bychom chtěli v této studii zdůraznit, je fakt, že z obecného hlediska je obtížné provádět výzkum domácího násilí kvůli otázkám důvěry. To se netýká pouze Romek, ale všech skupin žen. Není snadné svěřit se s otázkami intimního násilí, s otázkami, o kterých se často nemluví. Problém se dále komplikuje, když jde o diskriminovanou skupinu, která pokud otevřeně hovoří o problémech domácího násilí, často vyvolává ještě větší nenávist nebo zneužití informací ze strany majority. To může vést k ještě většímu nebezpečí násilí vůči romským mužům, a romské komunitě obecně, jelikož lze poznatky o domácím násilí zneužít pro rasistické účely.

Je nezbytné zmínit postavení romských žen v české společnosti v kontextu intersekcionality. Tento koncept poukazuje na skutečnost, že po-

stavení a diskriminace žen jsou podmíněny různými aspekty jejich identity. V daném případě jsou romské ženy vystaveny diskriminaci jak ze strany majority na základě své etnické příslušnosti, tak ze strany vlastní komunity a romských mužů na základě genderu. Prostřednictvím průniku těchto identit tak čelí vícečetné diskrimi-

naci, která je výsledkem kombinace marginalizovaných pozic v rámci společenských struktur. Všechny tyto aspekty jsme vzali v úvahu ve výzkumu a v následující části, která se týká metodologie, vysvětlujeme, jaká opatření jsme přijali, abychom získali relevantní data a vyhnuli se některým z výše uvedených problémů.

Metodologie

Výzkum byl proveden na vzorku 500 Romek z devatenácti měst po celé ČR (Praha, Chodov, Chomutov, Písek, Ostrava, Brno, Krupka, Náchod, Budišov, Rokycany, Trmice, Broumov, Mladá Boleslav, Bruntál, Olomouc, Břeclav, Stříbro, Teplice, Česká Třebová). Dotazník sestavila na základě relevantních příkladů z odborné literatury Selma Muhič Dizdarevič z Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy. Je i autorkou výše uvedeného výzkumu o postavení Romek z roku 2014, který též vznikl za spolupráce se Slovem 21. Dotazník byl konzultován a upraven ve spolupráci s expertním týmem Slova 21, zejména neformální ženské romské skupiny Manushe, která byla založena v roce 2000. Na základě zpětné vazby od romských žen jsme dospěli do finální podoby dotazníku.

Zapojení Romek ze skupiny Manushe bylo absolutně klíčové pro to, aby tento výzkum vůbec mohl vzniknout. Výše uvedený problém důvěry by bez zdrojů Slova 21 bylo velmi těžké překonat. Respondentkám byla zaručena anonymita, což je další nezbytná stránka zapojení Manushe do výzkumu, že respon-

dentky mohly vyplňovat dotazníky s plnou důvěrou. Expertní tým Slova 21 se též podílel na školení tazatelek, kterých bylo celkem 26 a které byly za svoji práci finančně ohodnoceny. Spolu se školením tento výzkum poskytl tazatelkám cenné znalosti a dovednosti, které bude jistě možné využít i v budoucnu.

Poté co respondentky vyplnily dotazník v jeho fyzické podobě (výzkum neprobíhal online), expertní tým Slova 21 vytvořil tabulku výsledků, které pak autorka podrobila analýze.

Metodologie sleduje pravidla kvantitativního výzkumu, a sice metodu sběru dat pomocí dotazníkového šetření, kdy dotazník obsahoval uzavřené otázky. Některé otázky však umožňovaly vybrat více možností, proto přesahují celkový počet respondentek. Pokud hodnota výsledku byla rovna nebo menší než 1 %, v analýze jsme ji někdy neuváděli, proto tedy může být součet odpovědí nižší než 100 %. Tam, kde se jednalo o numericky nízký počet odpovědí, uvádíme čísla, nikoli procenta. Všude je jasně označeno, kdy se jedná o procenta, a kdy naopak o čísla.

Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek byl určen technikou sněhové koule, který může být užitečný při výzkumu populace, k níž je obtížné získat přímý přístup. Tazatelky ze skupiny Manushe znaly potenciální okruh respondentek. Další jim doporučily samy respondentky v průběhu výzkumu. Zároveň jim respondentky

musely být relativně snadno dostupné. Do vzorku jsme se snažili (a povedlo se) zahrnout ženy z různých věkových skupin, odrážející vzdělanostní strukturu romské populace obecně, z různých typů velikosti bydliště, s různým počtem dětí (nebo bez dětí) a s různými zdroji příjmů.

Limity výzkumu

Určité limity vyplývají ze zvolené metody výzkumu. Počet respondentek není malý, ale není reprezentativní. Na druhou stranu reprezentativní vzorek, který by odrážel zastoupení jednotlivých demografických skupin u romské populace, naráží na nedostatek spolehlivých informací. Ze sčítání lidu nelze tyto informace získat, proto je nutné spoléhat na kvalifikované odhady, které ale mají i své nedostatky. Avšak vzorek tohoto výzkumu byl velmi rozmanitý a poskytuje relevantní poznatky. Uzavřené otázky neumožňují se k problémům vra-

cet či prohloubit význam a odpovědi u jednotlivých otázek. Zároveň svojí strukturou nutí respondentky odpovídat pouze na otázky navržené v dotazníku. Na druhou stranu, jak už jsme zdůraznili, data a poznatky o Romkách obecně a o domácím násilí z pohledu Romek obzvláště chybí a toto dotazníkové šetření je jeden z prvních obsáhlejších pokusů získat aspoň základní představu o tom, jak prožívají Romky otázku a realitu domácího násilí, co o tom vědí, jakou pomoc (ne)mají a co by potřebovaly. V tomto smyslu výzkum plně splnil svůj účel.

Analýza a závěry

Dotazník byl strukturován do několika tematických okruhů. První okruh se zaměřoval na základní demografické údaje o respondentkách, druhý na otázky přímo související s domácím násilím, tře-

tí se týkal osobního prostoru a poslední okruh se věnoval problematice ochrany před domácím násilím. Analýza bude vycházet z odpovědí získaných v rámci těchto okruhů.

Charakteristiky výzkumného vzorku

Věkově ve vzorku převažovaly ženy v produktivním věku, tzn., kterým bylo 26–35 let (25 %), 36–45 let (22 %), 15–25 let (18 %) a 46–55 let (17 %), i když nechyběly ani ženy ve věku 56–65 let (10 %) a 65+ (8 %). V tomto smyslu byl vzorek rozmanitý a relevantní, podařilo se navázat kontakt s ženami všech věkových kategorií.

Totéž platí pro charakteristiky vzorku, pokud jde o rodinný stav, kdy mírně převažovaly ženy svobodné (25 %) a vdané (23 %), ale vdovy (18 %), rozvedené (17 %) a ženy v partnerském vztahu (druh/družka) v míře 16 % byly též zastoupeny.

Nejvíce Romek z výzkumného vzorku mělo buď 2 (26 %), nebo 4 a více dětí (20 %), ale rozdílů oproti ženám, které měly 3 (19 %), jedno (19 %) nebo žádné děti (14 %), nebyly velké.

Ve vzorku převažovaly ženy z malého města (43 %), následovaly odpovědi Praha (18 %), velké město (17 %), sociálně vyloučená lokalita (12 %) a vesnice

(6 %). Zbývající 3 % respondentek na tuto otázku nedokázalo odpovědět.

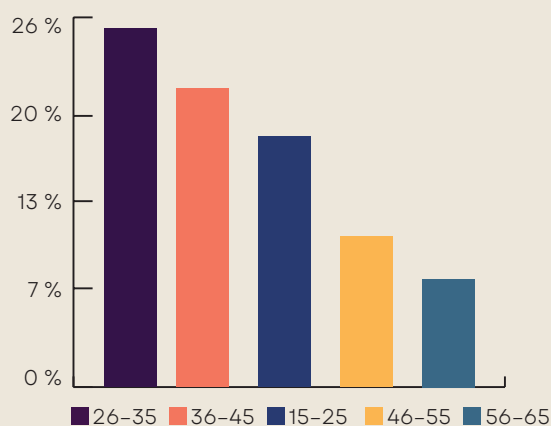
Graf 5 udává hodnoty odpovědí o nejvyšším dosaženém vzdělání, kde převažují ženy se základní školou (44 %), následují respondentky s výučním listem (26 %), se střední školou (16 %), bez vzdělání (12 %) a 2 % respondentek mělo ukončenou vysokou školu.

Co se týče zdrojů příjmů, 42 % respondentek uvedlo jako hlavní zdroj zaměstnání nebo osobní příjem. Následovaly ženy registrované na úřadu práce, které pobíraly dávky v nezaměstnanosti (27 %). S menším zastoupením se ve vzorku objevily ženy pobírající důchod (13 %) nebo závislé na příjmu manžela/partnera či které pobíraly mateřský nebo rodičovský příspěvek (9 %). Bez jakéhokoliv příjmu bylo 7 % respondentek.

Následující grafy upřesňují charakteristiky vzorku.

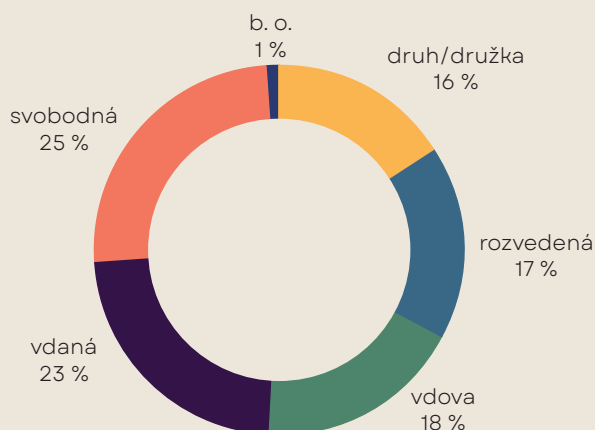
Věk

Graf 1. Celý vzorek dle věku

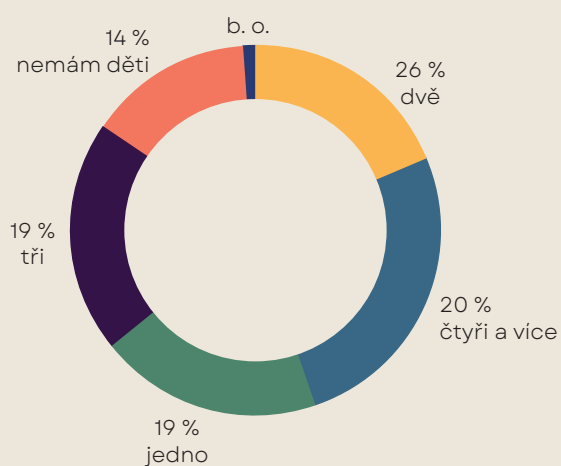
Rodinný stav

Graf 2. Celý vzorek dle rodinného stavu

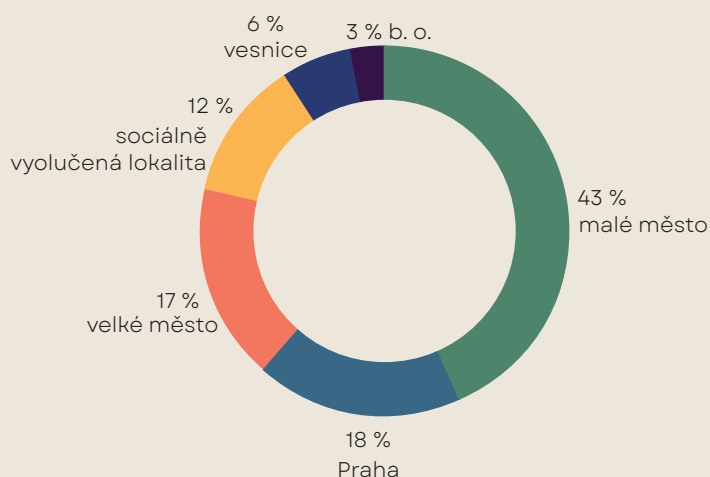
Děti

Graf 3. Počet dětí

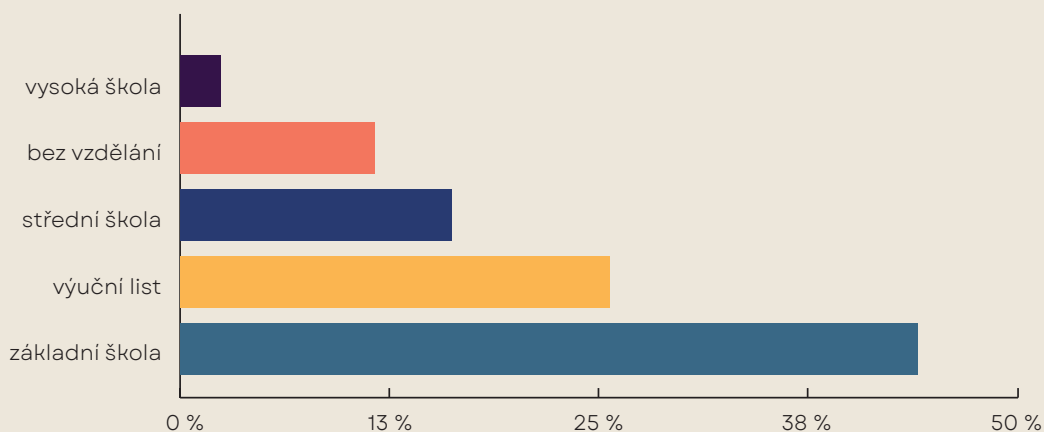
Velikost bydliště

Graf 4. Velikost bydliště respondentek

Vzdělání

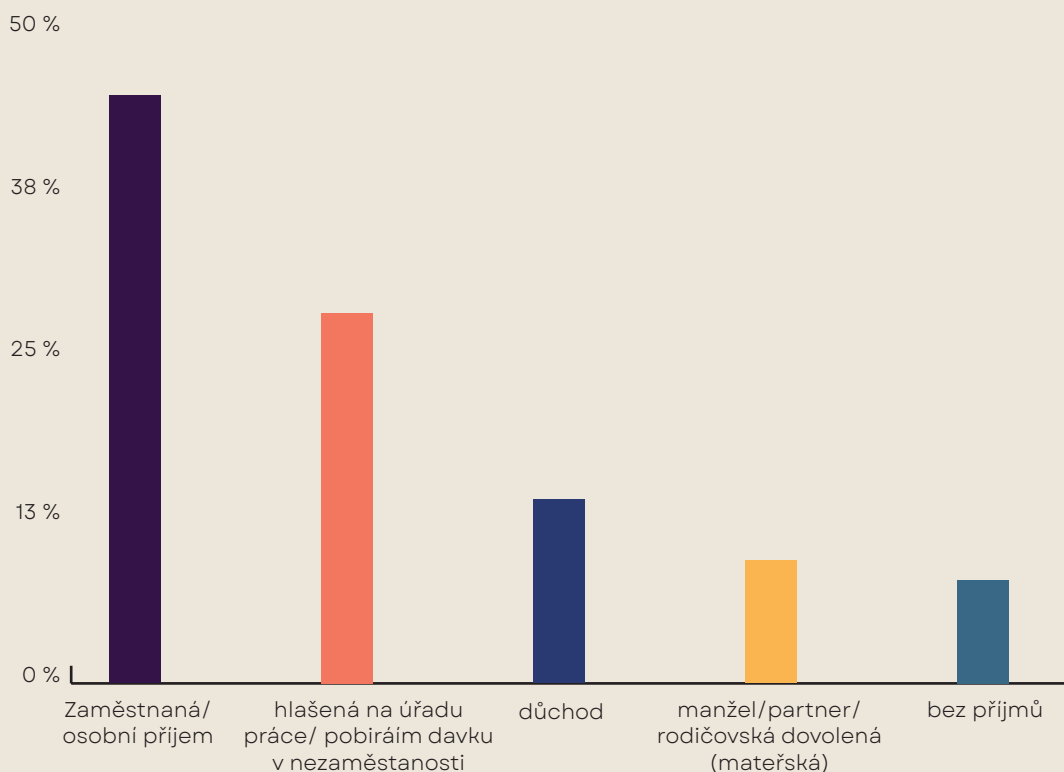
Graf 5. Vzorek dle vzdělání

Příjem

Graf 6. Vzorek dle zdrojů příjmů

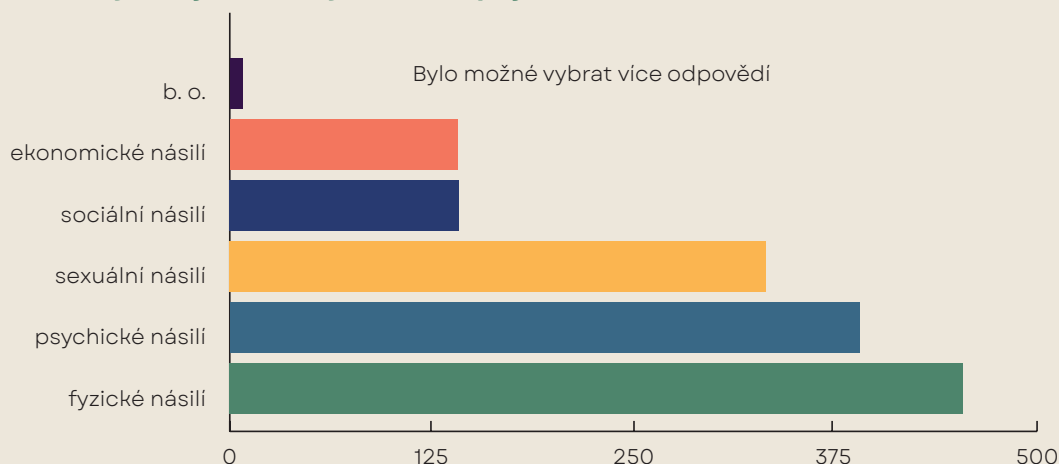
Povědomí o domácím násilí a jeho formách

Jak vnímají respondentky fenomén DN, co si pod tímto pojmem představují z možností, které jsme nabídli, znají někoho, kdo DN zažil a kdo DN páchal? Respondentky prokázaly vysoké povědomí o pojmech fyzického, psychického a sexuálního násilí. Méně často však zmiňovaly sociální a ekonomické násilí. Tato otázka umožňovala vícečetné odpovědi, přičemž 8 žen na ni neodpovědělo.

V dalších otázkách v dotazníku (které se zaměřovaly na konkrétní formy sociálního násilí, jako je např.

izolace od příbuzných, zákaz telefonování nebo návštěv), se ukázalo, že tento fenomén je v romských komunitách přítomen. Naopak ekonomické násilí, definované jako omezení přístupu k finančním prostředkům, bylo v odpovědích zastoupeno méně často. Nicméně v otázkách týkajících se osobního prostoru (viz Tabulku 15) 83 % respondentek nesouhlasilo nebo spíše nesouhlasilo s tvrzením, že by o rodinném rozpočtu měl rozhodovat výhradně manžel či partner.

Graf 7. Slyšela jste někdy o těchto pojmech?

Když respondentky měly zaškrtnout, co považují za násilí (s možností více odpovědí), na prvních místech se umístily následující formy: fyzické napadání, vyhrožování nebo nucení k něčemu proti vůli ženy, nadávání, zesměšňování a obviňování z každé maličkosti a vyžadování intimního styku nebo osahávání proti vůli ženy. Naopak nejméně často byly za násilí považovány zákaz vydělá-

vat vlastní peníze, vyžadování přísných pravidel v domácnosti (např. teplé jídlo, bezchybný úklid) nebo kontrola pohybu a komunikace. Celkově lze konstatovat, že respondentky mají dobré povědomí o různých formách násilí, přičemž ekonomické a sociální násilí je vnímáno jako méně časté ve srovnání s násilím fyzickým, psychickým a sexuálním.

Tabulka 1. Považujete za násilí, pokud Vás někdo opakovaně obtěžuje tímto chováním? (bylo možné zaškrtnout více možností)

fyzicky napadá	433
vyhrožuje nebo Vás nutí k něčemu, co Vy sama nechcete	312
nadává, zesměšňuje, obviňuje z každé maličkosti	301
vyžaduje intimní styk nebo Vás osahává, ale Vy nechcete	298
rozbíjí věci v domácnosti, aby Vás vystrašil	285
zakazuje Vám opustit dům	268
zakazuje mít kamarády/kamarádky	266
ponižuje v soukromí nebo před ostatními	258
brání styku s rodinou	241
kontroluje, kde se zrovna nacházíte, s kým mluvíte, kontroluje Vám telefon	213
vyžaduje tvrdá pravidla (teplé jídlo, bezchybný úklid, kontroluje čas, jak dlouho jste například na nákupu)	181
zakazuje vydělávat si vlastní peníze a/nebo spolurozhodovat o rodinném rozpočtu	175
bez odpovědi	7

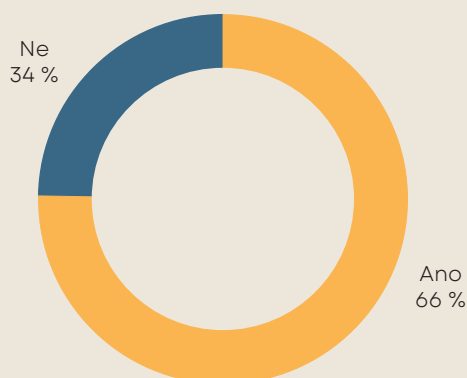
Zkušenosti s domácím násilím

Otázka byla formulována tak, aby respondentky nemusely prozradit, zda se jedná o jejich vlastní zkušenost. Téměř dvě třetiny respondentek uvedly, že znají někoho, kdo se stal obětí domácího násilí, což je poměrně vysoké číslo.

Dle Akčního plánu prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2023–2026: „Domácí násilí patří z hlediska výskytu k nejrozšířenějším formám násilí vůbec. Reprezentativní kvantitativní výzkumy dlouhodobě ukazují, že s domácím násilím má zkušenost 17–40 % populace. Míra výskytu se liší v návaznosti na použi-

tou metodologií, vždy se jedná o reprezentativní vzorky populace. Data z roku 2022 ukazují, že téměř 30 % žen a 12 % mužů má zkušenost s domácím násilím.“ (Úřad vlády, 2023, str. 14). Protože se výzkumy zaměřovaly na zjišťování osobní zkušenosti a nevíme, zda i na zkušenosti někoho dalšího, nemůžeme s jistotou říct, že v našem vzorku je znalost někoho, kdo se stal obětí DN vyšší o 49 % nebo o 36 %, či dokonce o 26 %. Navíc některé výzkumy zahrnovaly i DN páchané na mužích. Můžeme však říct, že výsledek 66 % je poměrně vysoký.

Graf 8. Znáte někoho, kdo se stal obětí DN?

Nejčastěji byly oběťmi respondentky samotné (28,6 %) nebo jejich kamarádky (20,8 %). Na třetím místě se umístila odpověď „někdo další“, následovaná sestrou a matkou. Nejméně často byly oběťmi tchyně nebo dcery.

Tabulka 2. Pokud ano, zaškrtněte.

já sama	143
kamarádka	104
někdo další	69
sestra	44
matka	41
bez odpovědi	36
sousedka	21
sestřenice	19
dcera	17
tchyně	6

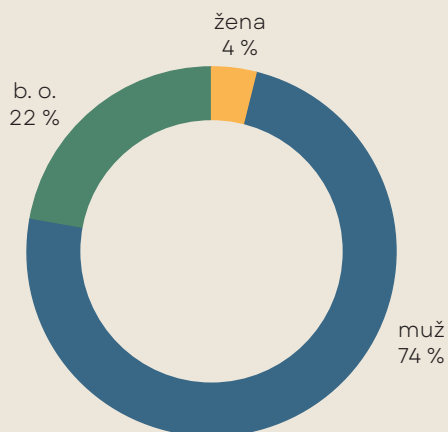
Pokud jde o typy násilí, které respondentky samy zažily, na prvních místech se umístilo násilí fyzické a psychické. Zajímavé je, že sociální násilí se objevilo na třetím místě, a to dokonce častěji než násilí sexuální, zatímco ekonomické násilí zůstalo na konci žebříčku. I zde bylo možné vybrat více odpovědí, což naznačuje, že některé respondentky zažily více forem násilí současně.

Tabulka 3. Napište, jaký druh násilí oběť zažila, popřípadě jste zažila Vy sama. (Ize zaškrtnout více možností)

fyzické násilí (facky, kopání atd.)	272
psychické násilí (nadávky, zesměšňování, obviňování, vydírání, vyvolávání pocitu strachu)	263
sociální násilí (izolace od příbuzných, kamarádek, zákaz telefonování, návštěv)	101
sexuální násilí (znásilnění)	68
ekonomické násilí (zamezení přístupu k penězům)	65
bez odpovědi	2

Téměř u dvou třetin případů byl pachatelem násilí muž, přičemž 22 % respondentek na tuto otázku neodpovědělo a pouze 4 % identifikovala jako pachatelku ženu.

Graf 9. Kdo se dopustil násilí na někom, koho znáte, popřípadě přímo na Vás?

Mezi muži jednoznačně převažovali manželé nebo partneři. Pozitivním zjištěním je, že otcové, bratři, tchánové nebo synové se v odpovědích objevovali jen zřídka. Musíme zdůraznit, že 22 % respondentek ponechalo tuto otázku bez odpovědi.

Tabulka 4. Pokud to byl muž, byl to:

manžel	35 %
přítel	27 %
bez odpovědi	22 %
někdo další	7 %
otec	3 %
tchán/švagr	2 %
člen rodiny	1 %
syn	1 %
bratr	0 %

Dle již zmíněného Akčního plánu se ve většině případů DN jednalo o násilí ze strany partnera, u 17 % se však jednalo o týrání ze strany jiných členů rodiny (Úřad vlády 2023).

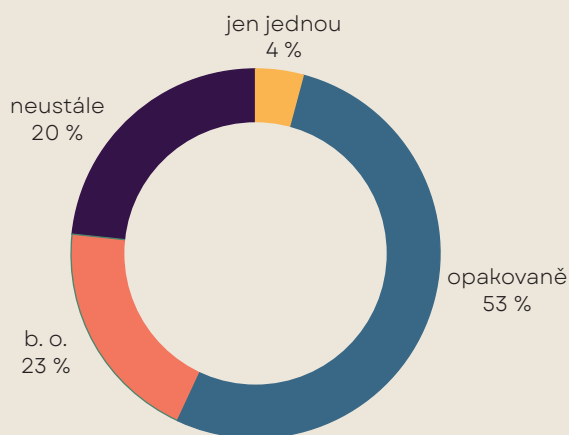
Pokud jde o pachatelky, nejčastěji byla zmíněna kamarádka, zatímco ostatní možnosti byly zastoupeny minimálně.

Tabulka 5. Pokud to byla žena, byla to:

kamarádka	7
matka	4
tchyně	3
dcera	3
teta	2
sestra	1

Více než polovina respondentek uvedla opakovanou zkušenost s násilím, přičemž pětina uvedla, že násilí zažívají (osobně nebo někdo, koho znají) neustále. Přibližně čtvrtina respondentek na tuto otázku neodpověděla, zatímco odpověď „jen jednou“ se vyskytovala ojediněle.

Graf 10. Četnost násilí, které jste Vy nebo někdo, koho znáte, zažila/zažil

Podpora a pomoc obětem domácího násilí

V otázkách týkajících se pomoci obětem domácího násilí nejčastěji respondentky uváděly, že jim nikdo nepomohl, a to zejména proto, že situaci zvládly samy.

Tabulka 6. Pokud jste násilí zažila Vy nebo někdo, koho znáte, kdo Vám/ji pomohl? (Ize zaškrtnout více možností)

nikdo	155
příbuzní	127
bez odpovědi	102
policie	61
matka	54
otec	41
děti	21
sociální odbor	18
nevládní organizace	12
soused/ka	6

Nicméně významná část respondentek také uvedla, že nevěří v možnost řešení své situace, nemají kam jít, nebo doufají, že se situace zlepší.

Tabulka 7. Pokud jste zaškrtnla nikdo, znamená to, že:

zvládla to sama/zvládla jsem to sama	76
nevěří(m), že se její/má situace může vyřešit (nemá/m kam jít)	35
stále tím prochází(m), ale věří(m), že se to zlepší	24
stále tím prochází(m), ale chce/chci svoji situaci řešit	20

Mezi těmi, kdo pomohli, dominovali příbuzní, následovaní policií, matkou a otcem. Naopak sousedé, nevládní organizace (NNO), sociální odbory a děti byli zmiňováni méně často. Relativně vysoké umístění policie lze interpretovat jako projev očekávání pomoci ze strany systému, což je v kontrastu se zkušenostmi některých jiných marginalizovaných skupin. Na druhou stranu je potřeba zdůraznit, že nejčastěji reálně obětím nepomohl nikdo, musely se buď spoléhat na sebe, nebo čelily překážkám

včetně toho, že nemají kam jít. Rozložení těchto odpovědí je znázorněno v tabulkách.

Zde je potřeba zdůraznit, že výzkumy obecné populace žen v České republice poukazují, že je specifickým domácího násilí jeho vysoká latence – na policii se obrátí jen každá pátá oběť. Pakliže se oběti někomu svěří, je to nejčastěji někdo z rodiny (47 % případů), ve 20 % se oběti obracejí na psychology nebo psychiatry (Úřad vlády, 2023, str. 14).

Názory na genderové role a domácí násilí

Naprostá většina respondentek nesouhlasila s tvrzením, že by o rodinných záležitostech měl rozhodovat výhradně muž.

Tabulka 8. O důležitých rodinných věcech by měl rozhodovat výhradně muž.

nesouhlasím	57 %
spíše nesouhlasím	29 %
spíše souhlasím	9 %
souhlasím	4 %
bez odpovědi	1 %

Podobně většina nesouhlasila s názorem, že přehnaná žárlivost je projevem lásky, avšak téměř 24 % respondentek s tímto tvrzením souhlasilo.

Tabulka 9. Pokud muž přehnaně žárlí, říká tím, že mě miluje.

nesouhlasím	40 %
spíše nesouhlasím	32 %
spíše souhlasím	16 %
souhlasím	8 %
bez odpovědi	4 %

Drtivá většina respondentek také odmítla tvrzení, že „jedna facka nic neznamena“, i když celkově 28 % s ním souhlasilo nebo spíše souhlasilo.

Tabulka 10. Jedna facka ještě nic neznamená.

nesouhlasím	41 %
spíše nesouhlasím	28 %
souhlasím	14 %
spíše souhlasím	14 %
bez odpovědi	3 %

Téměř všechny respondentky (94 %) uvedly, že by pomohly své dceři, pokud by byla v ohrožení.

Tabulka 11. Kdyby si dcera stěžovala, že ji někdo opakovaně ohrožuje, pomohla bych jí?

souhlasím	91 %
spíše souhlasím	4 %
spíše nesouhlasím	2 %
nesouhlasím	2 %
bez odpovědi	1 %

Více než 80 % respondentek nesouhlasilo s tvrzením, že by vdaná žena měla poslouchat tchyni a tchána.

Tabulka 12. Pokud je žena vdaná, měla by poslouchat svou tchyni a tchána?

nesouhlasím	52 %
spíše nesouhlasím	31 %
spíše souhlasím	11 %
souhlasím	4 %
bez odpovědi	2 %

Nicméně téměř čtvrtina respondentek se domnívá, že si ženy za domácí násilí někdy mohou samy, což je názor, který se objevuje i v majoritní populaci. Vzhledem k omezeným zdrojům v romské komunitě však může mít tento postoj závažnější dopady na oběti domácího násilí.

Jedním z důvodů nízké míry nahlašování případů domácího násilí a vyhledání odborné pomoci v obecné populaci je vysoká míra bagatelizace a svalování viny na oběti. Z aktuálních výzkumů vyplývá, že 26 % osob v populaci se domnívá, že si oběť domácího násilí může za svou situaci sama. Zatímco muži s tímto tvrzením souhlasí z 37 %, ženy

pouze z 15 %. Důvody, které jsou ve společnosti vnímány jako legitimní pro vznik domácího násilí, jsou nervozita partnera vzhledem k finanční odpovědnosti za rodinu (31 % osob), nedostatečná péče o domácnost (29 %) a nenaplňování sexuálních potřeb muže ze strany ženy (54 % mužů a 41 % žen) (Ikea, Kantar, 2022).

Když tedy srovnáme odpovědi z našeho vzorku a obecné populace (viz úvod pro limity takové komparace), vyjde nám podobné procento obviňování obětí DN. Nicméně když zaostříme na ženy, s tímto tvrzením se ve vzorku českých žen ztotožňuje menší procento než ve vzorku tohoto šetření.

Tabulka 13. Ženy, které trpí domácím násilím, si za to někdy mohou samy.

nesouhlasím	41 %
spíše nesouhlasím	33 %
spíše souhlasím	17 %
souhlasím	7 %
bez odpovědi	2 %

Naopak více než tři čtvrtiny respondentek nesouhlasily s tvrzením, že by ženy neměly prosazovat svůj názor (Tabulka 14), a ještě vyšší podíl odmítl názor, že by o rodinném rozpočtu měl rozhodovat výhradně muž (Tabulka 15). To může naznačovat, že romské ženy jsou schopny prosazovat ekonomickou rovnost, nebo že si méně uvědomují souvislost mezi ekonomickým násilím a dalšími formami domácího násilí.

Tabulka 14. Žena by neměla prosazovat svůj názor.

nesouhlasím	53 %
spíše nesouhlasím	24 %
souhlasím	12 %
spíše souhlasím	10 %
bez odpovědi	1 %

Tabulka 15. O rodinném rozpočtu by měl rozhodovat manžel/partner.

nesouhlasím	54 %
spíše nesouhlasím	29 %
spíše souhlasím	10 %
souhlasím	5 %
bez odpovědi	2 %

Je však třeba upozornit na tradiční genderové role v romských rodinách. Více než čtvrtina respondentek souhlasila s tvrzením, že synové by měli být vychováváni jako budoucí hlavy rodin (Tabulka 16), a téměř polovina souhlasila s názorem, že dcery by měly být vychovávány k poslušnosti (Tabulka 17). Na druhou stranu drtivá většina respondentek odmítla tvrzení, že by žena měla zůstat doma a vycházet pouze v doprovodu partnera (Tabulka 18).

Tabulka 16. Synové by měli být vychováváni jako budoucí „šéfové“ rodiny.

nesouhlasím	42 %
spíše nesouhlasím	29 %
spíše souhlasím	18 %
souhlasím	9 %
bez odpovědi	2 %

Tabulka 17. Dcery by měly být vychovány k poslušnosti.

nesouhlasím	32 %
spíše nesouhlasím	24 %
spíše souhlasím	22 %
souhlasím	21 %
bez odpovědi	1 %

Tabulka 18. Žena má své místo doma, do společnosti by měla chodit jen s partnerem.

nesouhlasím	45 %
spíše nesouhlasím	36 %
spíše souhlasím	11 %
souhlasím	7 %
bez odpovědi	1 %

Následujících pět tabulek znovu zjišťovalo povědomí o DN, čímž se silněji potvrdilo, že je povědomí o DN u vzorku romských žen relativně vysoké. Nicméně zůstává prostor pro další osvětu u čtvrtiny až pětiny dotazovaných.

Tabulka 19. Nadávání a urážky jsou domácí násilí.

souhlasím	46 %
spíše souhlasím	30 %
spíše nesouhlasím	18 %
nesouhlasím	5 %
bez odpovědi	1 %

Tabulka 20. Omezování přístupu k penězům je domácí násilí.

souhlasím	46 %
spíše souhlasím	30 %
spíše nesouhlasím	18 %
nesouhlasím	4 %
bez odpovědi	2 %

Tabulka 21. Izolace od rodiny a přátel je domácí násilí.

souhlasím	45 %
spíše souhlasím	29 %
spíše nesouhlasím	17 %
nesouhlasím	8 %
bez odpovědi	1 %

Tabulka 22. Neustálé kontrolování telefonu a místa, kde se nacházím, je domácí násilí.

souhlasím	46 %
spíše souhlasím	31 %
spíše nesouhlasím	16 %
nesouhlasím	5 %
bez odpovědi	2 %

Ochrana před domácím násilím

V otázkách týkajících se ochrany před domácím násilím respondenty nejčastěji uvedly, že by se v případě potřeby obrátily na policii, což lze považovat za pozitivní signál (srovnej s odpovědí, kdo mi pomohl, viz Tabulka 6). Následovaly možnosti obrátit se na členy rodiny, matku nebo otce. Sociální odbory, nevládní organizace a lékaři byli zmíněni méně často.

Tabulka 23. Kdybych zažila domácí násilí, obrátila bych se na: (lze zaškrtnout více možností)

policii	286
člena rodiny	214
matku/otce	195
kamaráda/kamarádku	153
sousedu	128
doktora	106
nevládní organizaci zabývající se domácím násilím	70
odbor sociální péče	68

Většina respondentek (88 %) věděla, že domácí násilí je zákonem zakázáno, avšak 10 % tuto informaci nemělo.

Tabulka 24. Víte, že je domácí násilí zákonem zakázáno?

ano	88 %
ne	10 %
bez odpovědi	2 %

Podobně 74 % respondentek vědělo, že vynucený sexuální styk (včetně manželského) je nezákonný, ale téměř pětina tuto skutečnost neznala.

Tabulka 25. Víte, že vynucený sexuální styk (i v manželství) je nezákonný?

ano	74 %
ne	23 %
bez odpovědi	3 %

Téměř třetina respondentek by nenahlásila domácí násilí, pokud by byly jeho svědkyněmi (28 %), zatímco 35 % by nenahlásilo domácí násilí, pokud by se staly jeho oběťmi.

Tabulka 26. Pokud byste byla svědkem domácího násilí, nahlásila byste to?

ano	69 %
ne	28 %
bez odpovědi	3 %

Tabulka 27. Pokud byste se stala Vy sama obětí domácího násilí, nahlásila byste to?

ano	61 %
ne	35 %
bez odpovědi	4 %

Hlavními důvody pro nenahlášení byly finanční závislost a strach z pachatele. S odstupem následoval strach, že oběti nikdo nepomůže, a nedostatek informací o tom, na koho se obrátit. Naopak strach, že jim nikdo neuvěří, byl zmíněn jen zřídka.

Tabulka 28. Pokud byste to nenahlásila, proč? (Ize zaškrtnout více možností)

jsem finančně závislá na partnerovi	380
ze strachu z násilníka	320
bála bych se, že mi nikdo (včetně rodiny) nepomůže	185
neměla bych kam jít	160
nevím, na koho bych se měla obrátit	145
bála bych se, že mi nikdo neuvěří	70

Co by respondentky potřebovaly, aby se cítily lépe chráněny? Nejčastěji uváděly větší podporu rodiny a přátel, více informací o tom, jak se bránit, a možnost promluvit si o svých zkušenostech. Méně často zmiňovaly psychologickou podporu nebo kontakty na azylové domy a nevládní organizace.

Tabulka 29. Co by Vám pomohlo, pokud byste domácím násilím trpěla? (Ize zaškrtnout více možností)

mít větší podporu rodiny a přátel	230
mít více informací, jak se proti domácímu násilí bránit	209
mít možnosti si s někým o domácím násilí promluvit	194
umět rozpoznat, co přesně je domácí násilí	134
mít kontakty na azylové domy, kde se s dětmi můžu schovat	132
mít psychologickou podporu	115
mít kontakty na podpůrné skupiny žen, které domácí násilí zažily	103
mít kontakty na nevládní organizace zabývající se domácím násilím	90
bez odpovědi	21

Na závěr se 95 % respondentek shodlo, že by se o problematice domácího násilí v romských komunitách mělo mluvit více. Pouze 3 % respondentek s tím nesouhlasila, což je zanedbatelné procento.

Tabulka 30. O domácím násilí by se v romské komunitě mělo více mluvit.

ano	95 %
ne	3 %
bez odpovědi	2 %

Závěry a doporučení

Na základě předložených dat z dotazníkového šetření opatrně nabízíme následující závěry a doporučení.

Výzkum ukázal, že romské ženy mají relativně vysoké povědomí o různých formách domácího násilí, zejména o fyzickém, psychickém a sexuálním násilí. Nicméně sociální a ekonomické násilí je vnímáno jako méně časté, což může naznačovat nedostatečné porozumění těmto formám násilí. Téměř dvě třetiny respondentek (66 %) uvedly, že znají někoho, kdo se stal obětí domácího násilí.

Z výzkumu vyplývá, že romské ženy často zažívají více forem násilí současně. Nejčastěji uváděnými formami bylo fyzické a psychické násilí, následované sociálním a sexuálním násilím. Ekonomické násilí bylo zmíněno nejméně často, což může odrážet nižší povědomí o této formě násilí. Pachatelem násilí byl v naprosté většině případů muž, nejčastěji manžel nebo partner. Téměř polovina respondentek (48 %) uvedla, že násilí zažívají opakovaně nebo neustále, což ukazuje na dlouhodobý a systémový charakter problému.

Výzkum odhalil, že většina obětí domácího násilí se nespolehá na formální podpůrné systémy, jako jsou policie, sociální služby nebo nestátní neziskové organizace. Místo toho se oběti často obracely na rodinu a přátele, nebo situaci řeší samy. Téměř 40 % respondentek uvedlo, že jim nikdo nepomohl, a to zejména proto, že situaci zvládly samy. To může naznačovat nedostatečnou důvěru v systémové instituce nebo nedostupnost odborné pomoci. Policie byla sice zmíněna jako možný zdroj pomoci, ale pouze 12 % respondentek uvedlo, že by se obrátilo na nestátní neziskové organizace, což ukazuje na nedostatečné povědomí o jejich službách.

Pokud šlo o jejich vlastní postoj, většina respondentek nesouhlasila s tradičními genderovými rolemi, které přisuzují mužům dominantní postavení

v rodině. Nicméně téměř čtvrtina respondentek souhlasila s názorem, že ženy si za domácí násilí někdy mohou samy, což je postoj, který může bránit obětem v hledání pomoci. Tento názor je však v souladu s obecnými postoji v české populaci, kde se podobné přesvědčení objevuje u 26 % lidí. Nicméně více než čtvrtina respondentek souhlasila s tvrzením, že synové by měli být vychováni jako budoucí hlavy rodin, a téměř polovina, že dcery by měly být vychovávány k poslušnosti, což naznačuje, že tradiční genderové role jsou v romských komunitách stále přítomné.

Většina respondentek (88 %) věděla, že domácí násilí je zákonem zakázáno, ale téměř pětina neznala skutečnost, že vynucený sexuální styk je nezákonný. Téměř třetina respondentek by nenahlásila domácí násilí, pokud by byly jeho svědkyněmi, a 35 % by nenahlásilo násilí, pokud by se staly jeho oběťmi. Hlavními důvody pro nenahlášení byly finanční závislost na partnerovi a strach z pachatele. To ukazuje na potřebu větší podpory obětí, zejména v oblasti finanční nezávislosti a bezpečnostních opatření.

Respondentky nejčastěji uváděly, že by potřebovaly větší podporu rodiny a přátel, více informací o tom, jak se bránit, a možnost promluvit si o svých zkušenostech. Méně často zmiňovaly psychologickou podporu nebo kontakty na azylové domy a nestátní neziskové organizace. To naznačuje, že oběti domácího násilí v romských komunitách často nemají přístup k odborné pomoci a spoléhají se především na neformální síť podpory.

Téměř všechny respondentky (95 %) se shodly, že by se o problematice domácího násilí v romských komunitách mělo mluvit více. To ukazuje na potřebu větší osvěty a prevence, zejména v oblasti sociálního a ekonomického násilí, které je vnímáno jako méně závažné. Osvěta by měla být zaměřena

nejen na oběti, ale také na celou komunitu, aby se snížila stigmatizace obětí a zvýšila ochota hledat pomoc.

Doporučení

Je nutné zvýšit povědomí o sociálním a ekonomickém násilí, které je v romských komunitách často podceňováno. Osvětové kampaně by měly být zaměřeny na vzdělávání o všech formách násilí, včetně jejich dlouhodobých dopadů na oběti a jejich rodiny. Tyto kampaně by měly být přizpůsobeny kulturním a jazykovým specifickým romských komunit.

Je třeba posílit důvěru obětí domácího násilí v systémové instituce, jako jsou policie, sociální služby a nestátní neziskové organizace. Toho lze dosáhnout prostřednictvím proškolení pracovníků těchto institucí, aby lépe porozuměli specifickým potřebám romských obětí. Dále by měly být vytvořeny programy, které by obětem poskytly bezpečné a důvěryhodné prostředí pro hledání pomoci.

Finanční závislost na partnerovi je jedním z hlavních důvodů, proč oběti domácího násilí nehledají pomoc. Je proto nutné vytvořit programy, které by obětem pomohly získat finanční nezávislost, například prostřednictvím rekvalifikačních kurzů, podpory při hledání zaměstnání nebo poskytnutí dočasného bydlení.

Oběti domácího násilí často nemají kam jít, což je další důvod, proč zůstávají v násilných vztazích. Je třeba zvýšit počet azylových domů a podpůrných center, která by poskytovala bezpečné útočiště pro oběti a jejich děti. Tyto služby by měly být dostupné i v menších městech a obcích, kde je často obtížné najít pomoc.

Prevence domácího násilí by měla zahrnovat celou komunitu, nejen oběti. Je třeba zapojit muže a mládež do osvětových programů, které by podporovaly rovnost pohlaví a odmítání násilí jako prostředku řešení konfliktů. Komunitní programy by

měly být zaměřeny na změnu postojů a chování, které domácí násilí umožňují.

Psychologická podpora by měla být dostupnější pro oběti domácího násilí. Je třeba vytvořit programy, které by poskytovaly dlouhodobou psychologickou pomoc obětem a jejich dětem. Tyto služby by měly být kulturně citlivé a přizpůsobené specifickým potřebám romských obětí.

Pracovníci v sociálních službách by měli být pravidelně školeni v oblasti domácího násilí, zejména v kontextu romských komunit. Tato školení by měla zahrnovat informace o specifických formách násilí, kulturních aspektech a efektivních strategiích pomoci obětem.

Podpůrné skupiny pro oběti domácího násilí by mohly být účinným nástrojem pro sdílení zkušeností a vzájemnou podporu. Tyto skupiny by měly být snadno dostupné a měly by poskytovat bezpečné prostředí pro oběti, které by se zde mohli svobodně vyjadřovat a hledat řešení své situace.

Romské ženy by měly být aktivně zapojeny do tvorby a realizace programů na prevenci a řešení domácího násilí. Jejich zkušenosti a znalosti jsou klíčové pro vytvoření efektivních a kulturně citlivých řešení.

Je nutné zajistit dlouhodobou podporu pro oběti domácího násilí a pravidelně monitorovat účinnost stávajících programů. Tento proces zahrnuje i sběr dat a analýzu trendů v oblasti domácího násilí v romských komunitách, aby bylo možné přizpůsobit strategie a programy aktuálním potřebám.

Nestátní neziskové organizace by měly být více podporovány ve svém úsilí vytvářet programy pro zvyšování povědomí a podpůrných služeb v oblasti domácího násilí v romské komunitě.

Tato doporučení by měla být realizována ve spolupráci s romskými komunitami, nestátními neziskovými organizacemi a státními institucemi, aby bylo zajištěno, že budou efektivní a udržitelná.

Použitá literatura

- Aissata Ba, (s.d.) The Intersectional Identities of African American Women and Domestic Violence.
- Brablec, D., Mann, R., & Feilzer, M. (2024). Social reproduction and contestation of racialized Roma exclusion: The role of civil society organizations in the Czech Republic. *Journal of Civil Society*, 1–20. <https://doi.org/10.1080/17448689.2024.2427162>
- Čanigová, K., & Souralová, A. (2024). Coping with housing precarity: Roma women's responses to housing insecurity in the Czech Republic. *Housing Studies*, 1–23. <https://doi.org/10.1080/02673037.2024.2418837>
- DOHNAL, D., HOKR MIHOLOVÁ, P., ŠPRINCOVÁ, V., DOMESOVÁ, S. (2017) Analýza výskytu a latence domácího násilí v partnerských vztazích. Úřad vlády, 2017. Str. 44. Dostupné z: https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/Analýza-vyskytu-a-latence-DN_final.pdf
- FRA (2022). Roma in 10 European Countries – Main results. Dostupné z: <https://fra.europa.eu/en/publication/2022/roma-survey-findings>
- Hampton, R. L., LaTaillade, J. J., Dacey, A., & Marghi, J. R. (2008). Evaluating Domestic Violence Interventions for Black Women. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 16(3), 330–353. <https://doi.org/10.1080/10926770801925759>
- IKEA, Kantar (s.d.). Česká společnost a domácí násilí. Dostupné z: https://www.ikea.com/cz/cs/files/pdf/e8/09/e809c5cf/211104_ikea_da_vyzkum_prezentace_final.pdf
- NYSCADV (s.d.). The Intersectional Identities of African American Women and Domestic Violence Dostupné z: https://www.nyscadv.org/file_download/f44eb56c-c342-4a8e-9658-4bb779f3cdb3
- Pod Svícnem, IPSOS (2022). Výzkum: Každý pátý člověk se stal obětí domácího násilí. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/aktuality/vyzkum-kazdy-paty-clovek-se-stal-obeti-domaciho-nasili>
- Slovo 21 (2014). Výzkum o postavení romských žen v České republice. Dostupné z: https://cdn.prod.website-files.com/61c1d8d802122cb75d70dc8c/644bb42471d-c1a0b2e0ebdb2_V%C3%9DZKUM%20O%20POSTAVEN%C3%8D%20ROMSK%C3%9DCH%20%C5%BDEN%20V%20C4%8CR_pdf%20publikace.pdf
- Topinka, D. (2016). Domácí násilí z perspektivy aplikovaného výzkumu. Základní fakta a výsledky. Dostupné z: <http://www.domaci-nasili.cz/wp-content/uploads/Dom%C3%A1c%C3%AD-n%C3%A1sil%C3%AD-z-perspektivy-aplikovan%C3%A9ho-v%C3%BDzkumu.-SocioFactor-2016..pdf>
- Úřad vlády (2023). Akční plán prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2023–2026. Dostupné z: https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/AP_DGPN-2023_final.pdf
- Vláda ČR (2024). Zpráva o stavu romské menšiny v České republice za rok 2022. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/cz/ppov/zalezitosti-romske-komunity/aktuality/zprava-o-stavu-romske-mensiny-v-ceske-republice-za-rok-2022-212008/>